

การศึกษาเปรียบเทียบความหมายของโครงสร้าง“คำกริยา+
หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过”ในภาษาจีนกับโครงสร้างใน
ภาษาไทยที่คล้ายคลึงกัน
汉语动趋式“V 过”与泰语相应结构的
语义对比初探

马春霖¹

บทคัดย่อ: บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างทางความหมายของโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” กับโครงสร้างในภาษาไทยที่คล้ายคลึงกันตามหลักวิธีการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ โดยมีขั้นตอนการศึกษาวิจัยดังนี้ 1) จำแนกความหมายของโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” ในภาษาจีนตามคำกริยาในโครงสร้าง บทกรรมและบทประธานที่แตกต่างกันออกไป 2) นำโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” ไปเปรียบเทียบกับโครงสร้างในภาษาไทยที่คล้ายคลึงกัน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า โครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” ในภาษาจีนนั้นจำแนกความหมายได้เป็น 11 ประเภท โดยแบ่งเป็น “ความหมายเดิม” และ “ความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป” เมื่อนำโครงสร้างนี้ไป

¹ วริษา อัครวัฒน์ นักศึกษาปริญญาเอกคณะกรรมการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ สาขาภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยครูเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน

马春霖，上海师范大学 对外汉语学院语言学及应用语言学专业博士研究生。

Warisa Asavaratana, Ph.D.Candidate in Linguistics and Applied Linguistics Major, International College of Chinese Studies, Shanghai Normal University, P.R.China.

เปรียบเทียบกับภาษาไทยในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน จะพบว่าภาษาไทยใช้คำที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละความหมาย เช่น ในความหมายเดิม ภาษาไทยใช้ “ผ่าน” หรือ “ข้าม” โดยในความหมายผ่านหรือเดินทางผ่านและลอดทะลุผ่านจะใช้ “ผ่าน” และในความหมายข้ามจากข้างหนึ่งไปอีกข้างหนึ่งจะใช้ “ข้าม” ส่วนในความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ภาษาไทยจะใช้คำที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในความหมายเกินกว่าหรือเหนือกว่ากำหนดหรือมาตรฐาน ภาษาไทยใช้ “เลย/เพลิน/เกิน” หรือในความหมายสามารถกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ ภาษาไทยใช้ “พ้น/รอด...ได้” เป็นต้น ความแตกต่างระหว่างโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” ในภาษาจีนและภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนชาวไทยเกิดอุปสรรคในการเลือกใช้โครงสร้างดังกล่าว

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ทางความหมาย โครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” การวิเคราะห์ทางการเปรียบเทียบ

摘要: 汉语动趋式“V 过”在语义上根据“V”、宾语和主语的差别可以分为 11 个不同的意义，泰语却用不同的词来表达的。因此对泰国学习者而言，动趋式“V 过”也并非易于掌握的。本文主要基于对外汉语教学法中的比较法，以汉语动趋式“V 过”为主与泰语的相应结构进行对比。首先，把 11 个不同意义的汉语动趋式“V 过”大概分为基本意义和引申意义，然后按照该分类与泰语的相应结构进行探讨。结果发现基本意义的“V 过”可对应于泰语的“V ผ่าน”和“V ข้าม”。至于引申意义的“V 过”，泰语使用不同的词语来表达，比如，表示解除约束、使之自由意义的“V 过”，泰语使用“ปล่อย...ไป”（放过）或者“ให้อภัย”（饶过）；表示超过目的或标准意义的“V 过”，泰语使用“V เลย/เพลิน/เกิน”等。

关键词： 语义分析；动趋式“V 过”；对比分析

Abstract: A verb-directional complement structure of “Vguo” in Mandarin can be divided into 11 different meanings, but in Thai we use different words to express these meanings. Therefore, for Thai learners, the verb-directional complement structure of “Vguo” is not easy to understand. In this paper, based on the concept of comparative method in teaching Chinese as a foreign language, we will compare the verb-directional complement structure of “Vguo” in Mandarin with the corresponding structure in Thai. By doing this, we hope that Thai learners will not only understand more about the semantics of verb-direction complement structure of “Vguo” but also can use it properly.

Keywords: semantic analysis; verb-directional complement structure of “Vguo”; contrastive analysis

（一）引言

汉语“过”可以充当谓语、趋向补语和体标记。充当不同功能的“过”其意义也有变化即从实到虚，“过”的虚化路径可概括为从动词到趋向补语再到体标记。“过”充当趋向补语时处于这条虚化路径的中间，它在句子上的独立性慢慢消弱。因此趋向补语的“过”在形式上常常位于主要动词后面，而且渐渐地跟前面的动词粘着在一起构成“V 过”结构。“V 过”结构的意义也不只是表示基本意义（空间位移）了，而还能表示几个不同的引申意义。

从动词“过”虚化到体标记“过”是个很复杂的过程，中间还包括很多不同的意义。本文只研究当“过”充当趋向补语，选择研究这个阶段的原因主要是因为趋向补语“过”是“过”虚化的中间阶段，其意义正在从实到虚。通过考察这个阶段，除了能更多了解动趋式“V 过”以外，我们还可以发现动词“过”和体标记的“过”意义的关联。了解它们的关联有助于更多地认识“V 过”结构。

至于语料的来源，可分为两个来源，即（1）汉语的语料库都来源于北京大学汉语语言研究中心 CCL 语料库。（2）泰语的语料库大多数来源于泰国国家语料库（Thai National Corpus or TNC），里面搜集了报纸、小说、学术文件等不同材料。若例句的来源与上面不同，我们会在该例句后面标出其出处。

（二）汉语动趋式“V 过”的语义分析¹

汉语动趋式“V 过”可以表示不同的意义，本文以刘月华（1998）《趋向补语通释》一书对趋向补语“过”的语义分类为参考²，进一步对

¹ 这一篇文章，得到评阅专家的很多意见和建议，谨此深致谢忱。若有错谬，概由本人负责。

² 刘月华（1998）大概把“过”的语义大概分为趋向意义和结果意义（与本文相关的分类）。趋向意义可以再分为（1）表示经过某处所、趋近立足点，或离开立足点趋近另外一目标。（2）表示人或物体改变方向——朝面向立足点或背向立足点方向转动。表示结果意义：（1）表示“度过”，动词都表示度过或度过的方式。“过”后的词语多表示艰难的时间或难关。（2）表示“超过”，“过”表示越过合适的、确定的一点（处所点、时点）。（3）表示“胜过”。（4）表示“完结”。

“过”与动词及相关问题进行分类¹，从而将“V 过”的语法意义分为 11 类，大概可分为基本意义和引申意义。

(一) 基本意义：又可分为以下三类：

1. 表示经过或路过意义。与“过”搭配的动词，如：走、流、飞、掠、奔等。它们的语义特征有：[+空间位移]、[+经过]。例如：

(1) 让我失望的是，每走过一个小院，都见门上贴着一张“本院落无房出租”的告示。

(2) 他们听见右边阴影中传来瀑布的声响，湍急的流水则是快速地流过他们面前，在树根之下和银光河汇流。

2. 表示跨越意义。与“过”搭配的动词，如：迈、渡、跨、翻、跳等。它们的语义特征有：[+空间位移]、[+跨越]。例如：

(3) 众人迈过高门坎，进入阴森森的大殿，一路说笑着向那铺着鹅黄台布，...

(4) 如果要继续往前走的话，必须要渡过这个池塘。

3. 表示穿越意义。与“过”搭配的动词，如：穿、冲、挤等。它们的语义特征有：[+空间位移]、[+穿越]。例如：

(5) 他觉得自己正在飞快地穿过一条长长的黑暗隧道。

¹ 我们根据“过”与动词以及主语和宾语（主要是宾语）搭配的差别来对“V 过”进行分类。比如，“过”与“走、流、跑”等动词搭配和“过”与“迈、渡、跨”等动词搭配以后会有不同的语法意义，在形式上也可以证明这一点，即它们可与不同的宾语搭配。再如，“过”与“饶、放”等动词搭配后，与它们组合的宾语跟“跑过、渡过”等的宾语不一样。

(6) 需要特別留意清洗奶嘴洞，並用水冲过洞孔，確保沒有食物殘餘。

(二) 引申意义¹：又可分为以下八类：

1. 表示虚拟位移运动意义²。这一类的动词基本上与上面表示穿越意义的动词相同，而差别在于其主语和宾语都具有[-生命]和[-移动]的语义特征（非移动性）。例如：

(7) 斯德哥尔摩的地下铁路穿过海底，四通八达，是当地的主要交通工具。

(8) 蚁巢从厨房向两边延伸，钻过砖墙左边延至客厅，右边直到洗手间，…。

2. 表示回转意义。与“过”搭配的动词，如：转、回、翻、扭、侧、背等。此类的动趋式“V 过”表示人身体的某部分移动而改变方向。其语义特征有：[+空间位移]、[+偏离或背离原来的方向]。例如：

(9) 刘大爷坐在院里和人聊天，见我出屋便冲我笑了笑，然后转过身继续和人闲聊。

¹ 这样的分类只是为了让我们的描写更清楚，其实动趋式“V 过”的基本意义和引申意义之间的界限很模糊，比如表示虚拟位移运动意义的“V 过”，它具有半实半虚的意义，从一个角度来看可以归为基本意义；从另外一个角度来看也可以归为引申意义。

² 姚京晶（2007）引入 Talmy 提出的虚拟运动（fictive motion）的概念来解释这种现象，此概念的观点是包含虚拟运动的句子在客观上表达的是静止的场景，而表达出来的语言形式虚拟了客体运动。姚文提出汉语也存在这种现象，其语法结构是“NP₁+动词+NP₂”（NP₁和 NP₂分别是主、宾语）根据 NP₁和 NP₂之间在静止的空间位置上发生不同的关系可以分为几个小类，跟动趋式“V 过”有关的是 NP₁与 NP₂之间呈穿插关系，其中 NP₁和 NP₂具有[-生命]和[-移动]的语义特征，而充当主体的 NP₁或 NP₂一般有[+狭长]的语义特征；动词具有[+位移]的语义特征。

(10) 说完，他猛地扭过身，愤愤地走了。

3. 表示身体某部分偏离身体移动意义。与“过”搭配的动词，如：伸、探等。此类的动趋式“V 过”表示身体的某一部分（或者由它所持有的东西）从某起点往前面经过参照点（一般不出现）移动。其语义特征有：[+空间位移]、[+偏离立足点方向]。例如：

(11) 时雨蓬伸过她的小拇指说：“拉个勾。”

(12) 他微微探过身子，目不转睛地看着天上一轮皓月高挂夜空，……。

4. 表示靠近立足点或离开立足点方向意义。与“过”搭配的动词，如：接、递、拖、牵、扯、拽、推等。此类的动趋式“V 过”表示使物体（受事）靠近立足点的方向或者偏离立足点的方向移动。其语义特征有：[+空间位移]、[+偏离或趋近立足点方向]。例如：

(13) 她接过一面观众从看台上扔下的五星红旗，高高举起。

(14) 他向李忠恕递过了一份备忘录。

5. 表示超过目的或标准意义。与“过”搭配的动词，如：坐、睡、举、走等。此类的动趋式“V 过”表示动作超出预期目标或标准（参照点）。其语义特征有：[±空间位移]、[+超过]。例如：

(15) 第一个跳过7米的女运动员是前苏联的巴尔道斯克涅。

- (16) 若不是狗在嘴巴在扯坟帐，并“嗷嗷”地呼唤，老人差点睡过时辰。

6. 表示在某方面超过比较对象意义。与“过”搭配的动词，如：胜、比、赛、压、打等。此类的动趋式“V 过”表示超出比较的对象（参照点）。其语义特征有：[-空间位移]、[+优胜]。此外，此类的结构也可以由一部分形容词（单音节形容词）来充当谓语，比如：好、大、强等。主要具有[+积极]的语义特征。例如：

- (17) 光脸鲷的发光本领胜过任何生物。
 (18) 你年纪大过我，又是堂堂男子汉，你说怎么办，便怎么办，小女子听从差遣。

7. 表示解除约束而使之自由意义。与“过”搭配的动词，如：饶、放等。此类的动趋式“V 过”表示宾语（或者受事）本来是施事所持有的，后来施事就因某原因而使受事离开或放弃受事。其语义特征有：[-空间位移]、[+使自由]。例如：

- (19) 调到文化厅后，某处长并没有放过我，还一直纠缠着要我做他的长期情人。
 (20) 他都觉得不该放过机会。

8. 表示能力意义。渡、度、熬、躲、逃等。此类的一部分动词（如：渡）似乎与上面表示跨越意义的“V 过”搭配的动词相同。只不过参

考位置（宾语）不再是由处所名词来充当，而变成由抽象名词或者时间名词来充当。其语义特征有：[-空间位移]、[+克服]或[+避开]。例如：

- (21) 他利用关于他与小凤仙的风流韵事的传闻，机智地躲过袁世凯派出的密探，逃出北京，转道日本，回到云南。
- (22) 但挪亚是一个好人，上帝就让他逃过这场灾难，告诉他马上造一只三层的方舟。

（三）泰语动趋式“V 过”相关表达方式的语义分析

在汉语当中动趋式“V 过”的每一个意义的“过”都使用同一个词语（即“过”）来充当，而泰语的相应结构却使用不同的词语来充当。下面我们按照上面对汉语动趋式“V 过”的语义分类为主来跟泰语的相应结构进行比较。

（一）基本意义，可再分为以下三类：

对这一类的动趋式“V 过”中的“过”可以对应于泰语趋向补语的“ผ่าน”和“ข้าม”两个词。两者因对动词和宾语的要求不同而使用不同的词来表达。

1. 表示经过或路过意义

泰语中，通常以“Vผ่าน”来表示该意义，其动词和与该结构搭配的宾语的特征跟汉语的情况基本相同，例如：

- (1) เมื่อวิ่งผ่าน (跑过) หน้าขายหนุ่ม เธอก็พูดเบา ๆ กลัวเสียงหัวเราะ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม 2557

- (2) เขตเทศบาลเมืองกระบี่ มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีปากแม่น้ำกระบี่ที่เขียวชอุ่มไปด้วยป่าโกงกาง มีสายน้ำไหลผ่าน (流过) เขาขนานน้ำซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางธรรมชาติของจังหวัดกระบี่

上面例(1)中的“วิ่ง”(跑)和例(2)中的“ไหล”(流)都具有[+空间位移]、[+经过]的语义特征。而宾语分别是“หน้าชายหนุ่ม”(年轻男人面前)和“เขาขนานน้ำ”(卡納南山)，它们是在空间上一般占有三维空间的处所、人或物体。

2. 表示跨越意义

泰语中，通常以“vข้าม”来表示该意义，其动词和与该结构搭配的宾语的特征跟汉语的情况基本相同，例如：

- (3) ขณะเดียวกัน ขุนวรวงศาธิราชก้าวข้าม (跨过) ธรณีประตูเข้ามาในพระตำหนักน้อย
- (4) เมื่อมีคนอาสาเก็บให้ ท่านหญิงจึงรู้สึกยินดีและลืมความขุ่นข้องหมองใจสั่งมองดูร่างสูงปราดเปรียวกระโดดข้าม (跳过) ท้องร่องและเดินลัดเลาะปีนกำแพงวังเข้ามา

从上面可以看出，其动词具有[+空间位移]和[+跨越]的语义特征，如例(3)中的“ก้าว”(跨)和例(4)中的“กระโดด”(跳)。而宾语是有[+至少占有一维空间]语义特征的处所或物体，如例(3)和(4)中分别是“ธรณีประตู”(门槛)和“ท้องร่อง”(水渠)。

3. 表示穿越意义

泰语中，通常以“Vผ่าน”来表示该意义，其动词和与该结构搭配的宾语的特征跟汉语的情况基本相同，这一类与上面表示经过或路过意义的“过”同样用“ผ่าน”来表达，但是其宾语的语义特征不同，即这一类的宾语主要是具有[+空隙或縫隙]语义特征的物体或地方，例如：

- (5) การเดินขึ้นสู่เนินแห่งนี้มีหลายหนทาง ซึ่งแต่ละทางดูเหมือนจะต้องผ่านซอก
ซอยซับซ้อนทั้งนั้น **ลอดผ่าน** (穿过) ประตูชัย ขึ้นบันไดอิฐเลี้ยวลด เดินไป
ตามทางลาดปูหินเก่าแก่
- (6) สีสันทลากนาราทัวร์รอบ ๆ ต้นมันก่อนพັກหน้าอย่างพอใจ ชายหนุ่มปล่อย
มือหล่อน **มุดผ่าน** (钻过) ก้านใบที่ทอดลงมาเกือบเรียดิน

从上面例(5)中的“ลอด”(穿)和例(6)中的“มุด”(钻)都含有[+空间位移]和[+穿越]的语义特征。而句中由例(5)的“ประตูชัย”(凯旋门)和例(6)中的“ก้านใบ”(叶柄)来充当宾语。

总之，从语义的角度来看，汉语动趋式“V 过”与泰语相应结构的异同可以大概地总结为泰语相应结构中的动词的语义特征与汉语的情况基本一致。但是根据动词和宾语（甚至主语）搭配的不同，泰语可以用两个词来表达动趋式“V 过”的基本意义即“Vผ่าน”和“Vข้าม”。当“V 过”表示经过

或路过意义和穿越意义时，泰语使用“Vผ่าน”；当表示跨越意义时，泰语却使用“Vข้าม”。

(二) 引申意义，又可分为以下五类：

根据汉语“V 过”表示不同的意义，泰语使用不同的词语来表达。具体情况如下：

1. 表示虚拟位移运动意义

泰语通常用“Vผ่าน”来表达该意义。其动词以及主语和宾语的语义特征基本上跟汉语的情况相同。例如：

- (7) ทางรถไฟจะลอดผ่าน (穿过) อุโมงค์ที่บ้านคอนหลวง ความยาว 9,260 เมตร

(จากเว็บ <http://www.louangprabang.net/>)

- (8) อุโมงค์ลอดภูเขาซาโกะเป็นเส้นทางยอตนิยมที่ชาวโตเกียวจำนวนมากรวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เดินทางจากโตเกียวไปยังสนามบินนาโกย่า ถือเป็นทางหลวงสำคัญที่ลอดผ่าน (穿过) อุโมงค์ลอดภูเขาสายที่ยาวที่สุดสายหนึ่งของญี่ปุ่น ด้วย (จากเว็บ<http://news.ch7.com/> วันที่ 2 ธ.ค. 2012 เวลา 17:24 น.)

从上面可以看出，例（7）和（8）中的主语即“ทางรถไฟ”（铁路）和“ทางหลวง”（公路）具有[-生命]、[-移动]和[+狭长]的语义特征。动词具有[+空间位移]和[+穿越]的语义特征，如例（7）和例（8）中的“ลอด”（穿）。宾语是含有[+空隙或者缝隙]语义特征的处所或物体，如例（7）和（8）中的“อุโมงค์”（洞）。

2. 表示转移方向意义

这一意义的“V 过”可以再进一步分为表示回转意义、表示身体某部分离开身体方向移动意义和表示靠近立足点或离开立足点方向意义三类。泰语使用不同的词语来表达不同的意义。第一类，用“Vกลับ”（V 回）或者“Vกลับมา/กลับไป”（V 回来/回去）来表达，“กลับ”（回）具有[+返回]的语义特征；第二类，用“Vออกไป”（V 出去）和第三类，用“Vมา/ไป”（V 来/去）。不管是哪种小类，其动词和宾语的语义特征都与汉语的对应结构相似。不过它们的语序与汉语不同，即宾语的位置处在谓语和补语中间。例如：

- (9) รัชนี้หมุนตัวกลับ (转过身) เมื่อรู้สึกว่าได้เดินมาไกลโขแล้ว
- (10) ท่านหญิงมณีมินตราเสด็จกลับมาที่หน้าตำหนักสีขาวหลังใหญ่ริมชายหาด พระทัยยังสันอยู่ไม่หาย แต่ความอยากรู้ทำให้หันพระพักตร์กลับไป (扭过脸去) มองยังโชดหินสีขาวใหญ่กลางแสงจันทร์สลัว ร่มสูงยืนเด่นสง่าอยู่บนโชดหินนั้น
- (11) ชีวตม์จูงนางสาวท้าวผกามณีนั่น นั่นเอง เทียงวันจึงนึกขึ้นได้ว่าเขาคงจะเป็นหลักให้มารดาเกาะด้วย ดังนั้น ก็เลยยื่นแขนออกไป (伸过手臂)
- (12) สิมิลันรับของมาจากมือมินา (接过东西)

从上面可以看出，例（9）和（10）的谓语即“หมุน...กลับ”（转…回）和“หัน...กลับไป”（扭…回去）都具有回转方向意义，属于第一类意义，在汉语使用趋向补语“过”的同时，泰语却使用“回”或“回去/回来”来表

达。另外，其宾语和汉语一样与主语具有领属关系，如例（9）中的“ตัว”（身）和例（10）中的“พระพักตร์”（脸），它们都是主语的一个身体部位。至于第二类，例（11）的谓语“ยื่นออกไป”（伸出去）具有离开身体方向移动的意义。在汉语使用趋向补语“过”的同时，泰语使用“出去”来对应。其宾语与主语也具有领属关系，如例（11）“แขน”（手臂）是句子的宾语，它是主语身体的一部分。第三类，如例（12）谓语“รับ...มา”（接...来）具有靠近立足点方向的意义。在汉语使用趋向补语“过”的同时，泰语使用“มา/ไป”（来/去）来表达。

3. 表示超过意义

汉语动趋式“V 过”表超过意义有两个小类：第一小类，表示超过目的或标准，比如：“坐过站”和“睡过时辰”等。在泰语中，趋向补语与不同的动词和宾语搭配，选择使用不同的词语即“坐过站”的“过”用“เลย”来表示，“เลย”表示超过所定的目的或目标；“睡过时辰”的“过”用“เพลิน”或者“เกิน”来表达，“เพลิน”表示自己的情绪处于满意的状态而忘了要做的事情；“เกิน”也表示超过目的或标准。仔细地看，此意义也包含超过意义，即假设其他的事情是想完成的一项目标，自己的情绪因为正处于满意的情况而忘了完成目标。虽然使用的词语不同但是两者也有共同的语义特征即具有[+超过]的语义特征。例如：

(13) เขานั่งคอยอยู่ครู่หนึ่ง รู้สึกง่วงและกระหายน้ำจึงกลับไปข้างล่าง เดินเลย
(走过) ไปยังร้านกาแฟ

(14) ปู่อาจจะหลับเพลิน (睡过) จนลืมตื่นก็ได้ ผมกระวนกระวายยืนนิ่งไม่
ติด กลัวไม่ได้ไปก็ต้องออกเดินสวนทางจะไปตามปู่

从上面可以看出，例(13)和(14)的动词(最少)具有[+持续]、[+超过]等语义特征，分别是“เดิน”(走)和“หลับ”(睡)，例(13)的宾语是“ร้านกาแฟ”(咖啡店)，例(14)的宾语不出现。

第二小类，表示在某方面超过比较对象意义，比如“赛过”、“胜过”和“压过”等。泰语使用“คำกริยา...ได้”与之对应，比如“赛过”和“比过”大概可用“เอาชนะ...ได้”(可以胜过)来表达；如果“过”前面是形容词(限于强、好等单音节形容词)，泰语使用“形+กว่า”来表达。覃凤余、吴福祥(2009)指出“南宁白话差比式“X+A+过(+Y)”也见于东南亚语言，比如，标准泰语，而结构中的比较标记“过”等于泰语的“kwaa”(即本文的“กว่า”——笔者)。此外，还指出“X+A+过(+Y)”中的“过”具有“超过/超出”的意思。而且结构中的“过”也跟英文比较句中形容词后缀的“-er”等成分一样是述谓标记¹”。这可表明泰语的“形+กว่า”和汉语

¹ 述谓标记(或属性标记)指的是加在述谓之上表示属性程度或比较关系的语法标记(覃凤余、吴福祥，2009)。

南宁白话的“X+A+过(+Y)”结构具有相同点。我们认为不管是汉语普通话还是泰语，可以进入此结构的形容词都具有[+比较]的语义特征，但是汉语的形容词还需要有[+积极]的语义特征，泰语则不一定。在“形+กว่า”结构里，形容词可以是消极形容词，也可以是双音节形容词，比如“เล็กกว่า”

(小过)、“สั้นกว่า” (短过)、“น่ารักกว่า” (可爱过)等¹。关于主语和宾语，泰语的情况也跟汉语一样，即它们是互相比较的对象，可以是人、物体或者事物。例句如下：

(15) แต่ในที่สุด คุณก็ของคุณยันจี้เอาชนะแสงตะวันได้ (胜过阳光)

(16) หนูเล็กหรือเด็กหญิงวรรณวิมลเป็นเด็กคนเดียวในตำบลนั้นที่มีความเป็นอยู่ดีกว่าคนอื่น (好过其让人)

(17) พระชันษาของพระมเหสีก็จะน้อยกว่าหม่อมฉัน (比我小)

从上面可以看出，例(15)、(16)和(17)中的“V 过”都含有比较的意义。其主语和宾语是互相比较的对象。但是与汉语不同，若“过”的前面是形容词，充当主语的比较项就不一定比宾语好或者多，如例(17)“พระชันษาของพระมเหสี” (王妃的年纪) (比“หม่อมฉัน” (我)小)也可以充当主语。谓语如果是形容词也不一定具有[+积极]的语义特征，如例(17)中，由消极形容词“小”来充当。

¹ 吴福祥(2010)认为汉语普通话里的“NP₁+ (高、好、强等) 过+NP₂”不是差比式。相反，泰语的相应结构是差比式。

4. 表示解除约束，使之自由的意义

汉语动趋式“V 过”的这个意义，泰语使用不同的词语来表达，比如：“放过”根据宾语的不同，有两种情况：第一，如果宾语是人，使用“ปล่อย...ไป”（让某人去）来表达，“ไป”（去）相当于汉语趋向补语“过”；第二，如果宾语表示事物，使用“ปล่อย...ผ่านไป”（让某东西过去）来表达，“ผ่านไป”（过去）相当于汉语趋向补语“过”。但在实际使用中，选择使用哪个词语也不是绝对的，有时宾语表示人，也可以使用后者来表达；但是当宾语表示事物时，一般不使用前者来表达。至于汉语的“饶过”，泰语使用“ให้อภัย”来表达，趋向补语不出现。至于动词和宾语的语义特征差不多都与汉语一样。但是汉语和泰语的语序不同¹：当动词和宾语同时出现的时候，宾语放在动词和补语“ไป”（去）或“ผ่านไป”（过去）中间。如果不出现趋向补语，宾语处于动词后面。例如：

- (18) ทรงหันมาเปรยกับพระมารดาว่า อ้ายพระยาราชภักดีมันยโสโอหังนัก เสด็จแม่ ปล่อยเขาไป (放过他)
- (19) ฉันเจอหนทางแก้เผ็ดนายแล้ว ดังนั้น เรื่องอะไรฉันจะปล่อยให้ผ่านเลยไป (放过)
- (20) แต่ถ้าเราคบกันแบบอื่น วันหนึ่งเกิดขึ้นทำอะไรให้เธอไม่พอใจขึ้นมา เธอนั่นแหละจะโกรธและไม่ยอมให้อภัยฉันเลย (饶过我)

¹ 我们只考察“N 施+V 过+N 受”结构的情况。

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม 2557

从上面可以看出，它们的动词是表示使之自由的意义，如例（18）和（20）分别是“ปล่อย”（放）和“ให้อภัย”（饶）。例（18）和（20）中的宾语是人称代词，如例（18）中的“เขา”（他）和例（20）中的“ฉัน”（我）。至于例（19）其宾语被省略，但是如果把省略的成分补回来的话，其宾语就是抽象名词的“การแก้แค้น”（报复方法）。

5. 表示能力意义

泰语使用“Vพ้น/รอด...ได้”来表达此意义。“พ้น”表示超过了所定的范围或地方；“รอด”表示脱离意义，它们都具有[+克服]的语义特征。“ได้”表示可以、可能或者成功的意思。如果句子没有宾语，“ได้”直接附在动词“พ้น/รอด”（过/脱）后面；如果句子有宾语，“ได้”位于宾语后面。至于动词和宾语的语义特征基本上跟汉语的相应结构相同。例如：

(21) การวางแผนทำให้สามารถคาดเดาการณ์และผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้
(渡过难关)

(22) ในที่สุดยักษ์อินทุมารมาช่วยเจ้าชายและประชาชนให้ปลอดภัย โดยให้กินใบสรพยาแปลงร่างเป็นนก จึงหนีรอดจากบ่วงบาตอาคมได้
(逃过魔术套索)

从上面可以看出，例（21）和（22）中的动词主要具有[+克服]的语义特征。其宾语由表示障碍或者困难的抽象名词（时间、事情等）来充当，如在例（21）和（22）中分别是“อุปสรรค”（困难）和“บ่วงบาตอาคม”（魔术套索）。

(四) 汉语动趋式“V 过”与泰语相应结构比较

上面可以看出动趋式“V 过”的每一个意义都能找到泰语的相应结构，而且跟它搭配的词语的语义特征基本上与汉语相似。不过在某些方面还存在差别，比如，不同意义的“V 过”，泰语使用不同的词语来表达。再如，当表示在某方面超过比较对象意义而使用“形+过”结构时，汉语和泰语对形容词的要求不同。具体如下：

1. “V 过”的基本意义。当表示经过意义和穿越意义，泰语都使用“Vผ่าน”来表达。当表示跨越意义时，泰语使用“Vข้าม”来表达。

2. “V 过”的引申意义。泰语的情况比较复杂。2.1 当表示虚拟位移运动意义时，泰语虽然与上面表示经过和穿越意义一样使用“V○○”，但是其主语和宾语与它们有差别。2.2 当表示转移方向意义时，泰语通过使用不同的词语来表达，我们可以再分为三类，即使用“Vกลับมา/กลับไป”、“Vออกไป”和“Vมา/ไป”来表达。当宾语出现，其语序与汉语不同，即它要处在“V”和“กลับมา/กลับไป”、“ออกไป”或“มา/ไป”中间。2.3 当表示超过意义时，泰语也可再分为两类，即使用“Vเลย/เพลิน/เกิน”和“เอาชนะ...ได้”（或“Adj. +○○”）来表达。2.4 当表示解除约束，使之自由的意义时，泰语使用“ปล่อย...ไป”或“ให้อภัย”来表达。当使用“ปล่อย...ไป”时，若有宾语出现，其位置与汉语不同，即处在“ปล่อย”和“○○”中间。2.5 当表示能力意

义时，泰语使用“Vพ้น/รอด...(ไป/มา)ได้”来表达，若句子中出现宾语，其位置与汉语不同，即处于“พ้น/รอด”和“(ไป/มา)ได้”中间。

总之，我们可将汉语动趋式“V 过”和泰语相应结构的语义区别归纳为下面的表格：

表 1: 汉语动趋式“V 过”与泰语相应结构的语义对比表格

两种语言的 动趋式 “V 过” 基本意义和 引申意义	汉语的动趋式 “V 过”	泰语中的相应结构
1. 表示经过或路过意义	V 过	V๐๐๐
2. 表示跨越意义	V 过	V๐๐๐
3. 表示穿越意义	V 过	V๐๐๐
4. 表示虚拟位移运动意义	V 过	V๐๐๐
5. 表示转移方向	V 过	1. 表示回转意义：“Vกลับมา/กลับไป” (V 回来/回去) 2. 表示身体的某部分离开身体方向移动意义：“Vออกไป” (V 出去)

		3. 表示靠近立足点或离开立足点方向意义：“Vมา/ไป” (V 来/去)
6. 表示超过意义	V 过	1. 表示超过目的或标准意义：“V เลย/เพลิน/เกิน” 2. 表示在某方面超过比较对象意义：“เอาชนะ...ได้”和 “Adj. +กว่า”
7. 表示解除约束，使之自由意义	V 过	“ปล่อย...ไป”（放过），“ให้อภัย” （饶过）
8. 表示能力意义	V 过	“Vพ้น/รอด...(ไป/มา)ได้” (V 过/脱…（去/来）可以）

从表格 1 中可以看出汉语和泰语的区别即当“V 过”表示基本意义时，从形式上来看，汉语无论是什么意义都是用“V 过”来表达的，而泰语中当表示跨越意义时使用“Vข้าม”，而当表示经过意义和穿越意义时使用“Vผ่าน”。

当“V 过”表示引申意义时，从形式上来看，在汉语使用“V 过”来表示不同意义的同时，泰语使用不同的词语表达不同的意义，比如，表示回转方向意义使用“Vกลับมา/กลับไป”（V 回来/回去）；表示在某方面超过比较对象意

义使用 “เอาชนะ...ได้”（可以胜过）和 “Adj. +กว่า”（形+过）；表示能力意义使用 “Vพ้น/รอด... (ไป/มาได้)”（V 过/脱...（去/来）可以）等。

（五）结语

汉语动趋式 “V 过” 根据与动词的组成以及主宾语搭配的不同可以表示 11 个不同的意义。为了让泰国学生更进一步了解此结构，我们根据对外汉语教学法当中的比较法，以汉语动趋式 “V 过” 为主来与泰语相应结构进行初步地比较。

首先，我们列出汉语动趋式 “V 过” 的 11 个意义，对其分为基本意义和引申意义。然后，我们就按照该分类来探讨泰语的相应结构，结果发现基本意义的 “V 过” 当表示经过或路过意义和穿越意义时，泰语使用 “V ผ่าน”，而当表示跨越意义时，泰语使用 “V ข้าม”。至于引申意义的 “V 过”，泰语使用不同词语来表达，比如，表示身体的某部分离开身体方向移动意义，泰语使用 “V ออกไป”；表示靠近立足点或离开立足点方向意义，泰语使用 “V มา/ไป”（V 来/去）；表示解除约束、使之自由意义，泰语使用 “ปล่อย...ไป”（放过）或者 “ให้อภัย”（饶过）等。

参考文献

刘月华 1996《趋向补语前动词之研究》第五届国际汉语教学讨论会论文选。

刘月华 1998《趋向补语通释》，北京：北京语言文化大学出版社。

覃凤余、吴福祥 2009《南宁白话“过”的两种特殊用法》。民族语文(第3期)。

吴福祥 2010《粤语差比式“X+A+过+Y”的类型学地位——比较方言学和区域类型学的视角》中国语文(第3期)。

赵秀芬。2000《汉泰趋向补语对比研究》北京语言文化大学硕士学位论文。

Kingkarn Thepkarnjana 1986 **Serial verb constructions in Thai**. Doctoral dissertation, University of Michigan.

Teeraparp Predeepoch 2007 **A comparative study of the directional complement "GUO" in Mandarin Chinese and its Thai equivalents**. Master's Degree thesis of Chulalongkorn University.

สรุป

การศึกษาเปรียบเทียบความหมายของโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” ในภาษาจีนกับโครงสร้างในภาษาไทยที่คล้ายคลึงกัน¹

1. บทนำ

“过” ในภาษาจีนสามารถทำหน้าที่ได้สามอย่างคือเป็นภาคแสดง (谓语) หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง (趋向补语) และตัวบ่งชี้การณลักษณะ (体标记) โดยความหมายของ “过” ในสามหน้าที่นี้จะแตกต่างกันไป ซึ่งความแตกต่างนี้เกิดจาก “过” เปลี่ยนจากคำแท้ไปสู่คำไม่แท้ (กล่าวคือจากคำเนื้อหากลายเป็นคำหน้าที่ ทำให้ “过” เป็นคำที่มีรูปเดียวแต่ทำหน้าที่ต่างชนิดกัน) ในทางรูปแบบวากยสัมพันธ์นั้น การผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไม่แท้ของ “过” ดูได้จากเมื่อ “过” ทำหน้าที่เป็นภาคแสดงจะสามารถอยู่ในประโยคได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องอาศัยคำอื่นในประโยคมาประกอบ ก็สามารถแสดงความหมายออกมาได้ ผิดกับเมื่อ “过” ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางและตัวบ่งชี้การณลักษณะจะไม่สามารถอยู่ได้อิสระในประโยค แต่จะต้องอาศัยคำกริยาที่อยู่ด้านหน้าเพื่อให้สื่อความหมายออกมาได้อย่างสมบูรณ์

การผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไม่แท้ของ “过” จากการทำหน้าที่ในภาคแสดงมาถึงเป็นหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทางจนไปสู่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้การณลักษณะนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ดังนั้นความหมายของ “过” เองก็จะค่อย ๆ เปลี่ยนไปต่อเนื่องและสัมพันธ์เช่นเดียวกัน จากเดิมเราสามารถจะเห็นการเคลื่อนไหวของกริยา “过” ได้ด้วยสายตา เมื่อมาทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาบอก

¹ สรุปโดยผู้เขียน

ทิศทางก็ยังเห็นการกระทำได้อยู่ เพราะ “**过**” ยังอยู่ระยะแรก ๆ ของกระบวนการการกลายคำ แต่เมื่อ “**过**” ใช้เสริมคำกริยาที่ไม่สามารถเห็นการกระทำได้ กล่าวคือคำกริยานั้น ๆ ไม่มีการเคลื่อนไหวอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้น “**过**” ก็จะมีความหมายไม่เหมือนกันเรื่อย ๆ จนกระทั่งเมื่อทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้การณลักษณะ “**过**” ก็จะแสดงความหมายทางเวลาออกมาอย่างชัดเจนขึ้น ส่วนความหมายแสดงการเคลื่อนไหวก็จะถูกซ่อนไว้

ในบทความวิจัยฉบับนี้จะเน้นในส่วนที่ “**过**” ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง กล่าวคือ “**过**” จะใช้เสริมคำกริยาที่อยู่ด้านหน้าเกิดเป็นโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง **过**” แล้วมีความหมายแสดงทิศทางของการเคลื่อนไหวของกริยาที่อยู่ด้านหน้า แต่เมื่อคำกริยาด้านหน้ารวมถึงบทกรรมและบทประธานเปลี่ยนแปลงไป “**过**” ก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคำกริยา, บทกรรมรวมถึงประธาน และ “**过**” ทำให้โครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง **过**” จะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงความหมายไป บทความวิจัยฉบับนี้จะจำแนกความหมายของโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง **过**” เป็นความหมายต่าง ๆ หลังจากนั้นจะนำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทยในโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน

2. ขั้นตอนการวิจัย

การจำแนกความหมายของโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง **过**” ที่ใช้ในบทความนี้นั้น ผู้วิจัยได้อ้างอิงมาจากการแบ่งประเภทหน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง “**过**” ของ 刘月华 (1998) ในหนังสือเรื่อง “趋向补语通释” และนำมาดัดแปลงเพิ่มเติมโดยนำความแตกต่างของคำกริยารวมถึงบทประธานและบทกรรมที่สามารถเข้าคู่กับโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง **过**” เข้ามาร่วมพิจารณาในการจำแนกความหมายของโครงสร้างนี้ด้วย ซึ่งจะสามารถแบ่งโครงสร้างนี้ออกได้เป็น 11 ความหมายดังนี้

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2557

1. ผ่านหรือเดินทางผ่าน (表示经过或路过意义)
 2. ข้ามจากข้างหนึ่งไปอีกข้างหนึ่ง (表示跨越意义)
 3. ลอดทะลุผ่าน (表示穿越意义)
 4. เคลื่อนที่แบบสมมุติ (表示虚拟位移运动意义)
 5. หมุนกลับ (表示回转意义)
 6. ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเคลื่อนไหวนอกจากส่วนร่างกาย (表示身体某部分偏离身体移动意义)
 7. เคลื่อนที่เข้าหาผู้พูดหรือเคลื่อนออกจากผู้พูด (表示靠近立足点或离开立足点方向意义)
 8. เกินกว่าหรือเหนือกว่ากำหนดหรือมาตรฐาน (表示超过目的或标准意义)
 9. สิ่งหนึ่งเหนือกว่าหรือเด่นกว่าอีกสิ่งหนึ่งที่นำมาเปรียบเทียบ (表示在某方面超过比较对象意义)
 10. กำจัดข้อผูกมัดต่าง ๆ และปล่อยให้มื่ออิสระ (表示解除约束而使之自由意义)
 11. สามารถกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ (表示能力意义)
- โครงสร้าง“คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过”ทั้ง 11 ความหมายนี้สามารถแบ่งคร่าว ๆ ได้เป็นความหมายเดิมและความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป ความหมายสามความหมายแรกสามารถรวมเข้าไว้ในความหมายเดิม ส่วนความหมายที่เหลืออีกแปดความหมายจะรวมไว้ในความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป (การแบ่งกลุ่มเช่นนี้มีจุดประสงค์เพื่อสะดวกในการทำควาเข้าใจเท่านั้น เพราะในความเป็นจริงแล้วความหมายแต่ละความหมายมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน) เมื่อแบ่งได้ดังนี้แล้วก็จะนำแต่ละความหมายของโครงสร้างนี้มาเปรียบเทียบกับโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันในภาษาไทย เพื่อหาความเหมือนและแตกต่างทางด้านความหมายของทั้งสองภาษา

3. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยพบว่า ในภาษาจีนสามารถใช้ “过” ในโครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” มาแสดงความหมายทั้ง 11 ความหมายนี้ได้ทั้งหมด แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโครงสร้างที่ใกล้เคียงกันในภาษาไทย ทั้งสองภาษามีบางส่วนที่เหมือนกันและแตกต่างกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความหมายเดิมของ “V 过” ในภาษาจีนกับโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันในภาษาไทย

1.1 เมื่อ “V 过” มีความหมายว่าผ่านหรือเดินทางผ่านและลอดทะลุผ่าน หากวิเคราะห์ในแง่ของความหมายแล้ว ทั้งสองภาษามีความคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางความหมายของคำกริยาหน้า “ผ่าน” หรือในส่วนบทกรรมของประโยค ดังเช่นตัวอย่างประโยค¹

(1) เมื่อวิ่งผ่าน (跑过) หน้าชายหนุ่ม เธอก็พูดเบา ๆ กลัวเสียงหัวเราะ

(2) สีหน้าทลากนาราทัวร์รอบ ๆ ดันมันก่อนพยักหน้าอย่างพอใจ ชายหนุ่มปล่อยมือ

หล่อน มุดผ่าน (钻过) ก้านใบที่ทอดลงมาเกือบเรียดิน

ในประโยค (1) และ (2) คำกริยา “วิ่ง” และ “มุด” มีลักษณะทางความหมาย (句法语义特征)² ที่คล้ายกับในภาษาจีนคือ [+เคลื่อนไหวเชิงรูปธรรม] และ [+เดินผ่าน] (เช่น คำกริยา “วิ่ง” หรือ [+ลอดทะลุผ่าน] (เช่น คำกริยา “มุด”) ส่วนบทกรรมของประโยคคือ “หน้าชายหนุ่ม” และ “ก้านใบที่ทอดลงมาเกือบเรียดิน” จะมีลักษณะทางความหมายเป็นสิ่งที่ครอบคลุมพื้นที่ในสามมิติ จะเห็นได้ว่าภาษาไทยใช้โครงสร้าง “vผ่าน” กับโครงสร้าง “v 过” ในภาษาจีนสองความหมายคือผ่านหรือเดินทางผ่านและลอดทะลุผ่าน

¹ ตัวอย่างประโยคภาษาไทยส่วนใหญ่ได้นำมาจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus) และมีบางประโยคนำมาจากเสิร์ชเอนจินกูเกิล

² กล่าวคือ ลักษณะทางความหมายที่เกิดขึ้นเมื่อคำนัน ๆ อยู่ในประโยค

1.2 ส่วน “ข้าม” ในภาษาไทยจะตรงกับความหมายข้ามจากข้างหนึ่งไปอีกข้างหนึ่ง ในโครงสร้าง “v 过” ของภาษาจีน ซึ่งในแง่ลักษณะของความหมายของคำกริยาและบทกรรมของทั้งสองภาษาก็จะคล้ายคลึงกันเช่นเดียวกับข้อ 1.1 ตัวอย่าง

(3) ขณะเดียวกัน ขุนวรวงศาธิราชก้าวข้าม (跨过) ธรณีประตูเข้ามาในพระตำหนักน้อย

ในประโยค(3)คำกริยา “ก้าว” มีลักษณะของความหมายเหมือนกับในภาษาจีน กล่าวคือมี [+เคลื่อนไหวเชิงรูปธรรม] และ [+ข้าม] ในส่วนบทกรรมนั้นก็มีลักษณะทางความหมายคือ [+ครอบคลุมพื้นที่หนึ่งมิติเป็นอย่างน้อย] เช่นในประโยค (3) คือคำว่า “ธรณีประตู”

2. การวิเคราะห์ด้านความหมายแบบพัฒนาขึ้นมาของ “v 过” ในภาษาจีนกับโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันในภาษาไทย

2.1 เคลื่อนที่แบบสมมติ

ในภาษาไทยจะใช้ “ผ่าน” ซึ่งลักษณะทางความหมายของคำกริยา บทกรรมและบทประธานจะเหมือนกับภาษาจีน เช่นตัวอย่าง

(4) ทางรถไฟจะลอดผ่าน (穿过) อุโมงค์ที่บ้านคอนหลวง ความยาว 9,260 เมตร (จากเว็บ <http://www.louangprabang.net/>)

ในประโยค (4) บทประธาน “ทางรถไฟ” มีลักษณะทางความหมายคือ [-สิ่งมีชีวิต] [-เคลื่อนไหวเชิงรูปธรรม] และ [+ยาวแคบ] ส่วนคำกริยา “ลอด” มีลักษณะทางความหมาย [+เคลื่อนไหวเชิงรูปธรรม] และ [+ลอดทะลุผ่าน] ส่วนบทกรรมในประโยคคือ “อุโมงค์” มีลักษณะทางความหมายคือ [+ช่องว่างหรือรอยร้าว]

2.2 เคลื่อนย้ายเปลี่ยนทิศทาง

โครงสร้าง “V 过” ในภาษาจีนที่มีความหมายนี้ ยังสามารถแบ่งออกได้เป็นสามความหมายย่อย คือ (ก) หมุนกลับ (ข) ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเคลื่อนไหวออกจากท่าจากร่างกาย และ (ค) เคลื่อนที่เข้าหาผู้พูดหรือเคลื่อนออกจากผู้พูด ในภาษาไทยจะใช้คำที่ต่างกันออกไปแทน “V 过” คือในความหมาย(ก)ใช้ “กลับ” หรือ “กลับมา/กลับไป” ส่วน

ความหมาย (ข) ใช้ “ออกไป” และความหมาย (ค) จะใช้ “มา/ไป” ความหมายย่อยทั้งสามประเภทนี้จะมีลักษณะของความหมายของคำกริยาและบทกรรมเหมือนกับในภาษาจีน แต่การเรียงลำดับคำในภาษาไทยนั้นจะแตกต่างกับภาษาจีน กล่าวคือหากในประโยคมีบทกรรม บทกรรมจะแทรกอยู่ระหว่างคำกริยาและบทเสริม ดังตัวอย่าง

(5) รัชนหมุนตัวกลับ (转过身) เมื่อรู้สึกว่าจะเดินมาไกลโซแล้ว

(6) ชิวาตม์จูงนางสาวทข้ามถนนเนิน นั่นเอง เทียงวันจึงนึกขึ้นได้ว่าเขาควรจะเป็นหลักให้มารดาเกาะด้วย ดังนั้นก็เลยยื่นแขนออกไป (伸过手臂)

(7) สิมลันรับของมาจากมือมินา (接过东西)

ใน ประโยค (5) บทกรรม “ตัว” แทรกอยู่ระหว่างคำกริยา “หมุน” และบทเสริม “กลับ” นอกจากนี้ “ตัว” ยังมีความสัมพันธ์กับบทประธาน คือเป็นส่วนหนึ่งของบทประธาน ส่วนประโยค (6) มีความหมายว่าส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเคลื่อนไหวออกจากร่างกาย ภาษาไทยใช้คำว่า “ออกไป” แทน “过” บทกรรม “แขน” แทรกอยู่ระหว่างคำกริยา “ยื่น” และบทเสริม “ออกไป” และประโยค (7) มีความหมายว่าเคลื่อนที่เข้าหาผู้พูดหรือเคลื่อนออกจากผู้พูด ใช้คำว่า “มา” แทน “过” ในภาษาจีน บทประธานและบทกรรมของประโยคมีลักษณะของความหมายเหมือนในภาษาจีน เช่นในประโยค (7) บทประธาน “สิมลัน” มีลักษณะของความหมายคือ [+สิ่งมีชีวิต] ส่วนบทกรรมมีลักษณะของความหมายคือ [-สิ่งมีชีวิต]¹, [+ ทำให้เคลื่อนไหว]

2.3 เกินกว่าหรือเหนือกว่ากำหนดหรือมาตรฐาน

โครงสร้าง “V 过” ในภาษาจีนที่มีความหมายนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็นอีกสองความหมายย่อยคือ

¹ โครงสร้าง “V 过” ในความหมายนี้ บทกรรมสามารถมีลักษณะของความหมายเป็น [+สิ่งมีชีวิต] ได้เช่นเดียวกัน ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 พุทธศักราช 2557

(ก)เกินกว่าที่กำหนดหรือมาตรฐาน ในภาษาไทยจะใช้“เลย”, “เพลิน”หรือ“เกิน”แทน “过” ซึ่งจะเลือกใช้คำใดนั้นขึ้นอยู่กับบริบทและบริบทที่มาร่วมกัน ดังตัวอย่าง

(8) เขานั่งคอยอยู่ครู่หนึ่ง รู้สึกง่วงและกระหายน้ำจึงกลับลงไปข้างล่าง เดินเลย (走过) ไปยังร้านกาแฟ

(9) ปู่อาจจะหลับเพลิน (睡过) จนลืมตื่นก็ได้ ผมกระวนกระวายยีนึ่งไม่ติด กลัวไม่ได้ไปก็ต้องออกเดินสวนทางจะไปตามปู่

จากประโยค (8) และ (9) คำกริยา“เดิน”และ“หลับ”ต่างก็มีลักษณะของความหมายคือ [+ดำเนินต่อไป] และ [+เกินกว่า] เป็นอย่างน้อย ลักษณะความหมายนี้จะเกิดขึ้นจากการที่คำเหล่านี้อยู่ในประโยคซึ่งแวดล้อมไปด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น“เลย”, “เพลิน”หรือบทกรรม “ร้านกาแฟ” เป็นต้น

(ข) สิ่งหนึ่งมีด้านใดด้านหนึ่งดีกว่าหรือเหนือกว่าสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกับ ซึ่งโครงสร้าง “V 过” ในภาษาจีนนั้นหน้า “过” สามารถเป็นคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ก็ได้ หากเป็นคำกริยา ในภาษาไทยจะใช้โครงสร้าง“คำกริยา...ได้”แทน “V 过” หากเป็นคำคุณศัพท์จะใช้โครงสร้าง“คำคุณศัพท์+กว่า”แทน ซึ่งเมื่อเป็นคุณศัพท์แล้วภาษาจีนกับภาษาไทยจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือในภาษาจีนคำคุณศัพท์ที่จะใช้ในโครงสร้างนี้ได้ นั้นจะต้องมีลักษณะของความหมายคือ [+ทางบวก] และจะต้องเป็นคำคุณศัพท์พยางค์เดียว แต่ภาษาไทยไม่มีข้อจำกัดด้านนี้ ในส่วนของบทประธานและบทกรรมไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาจีนจะเป็นคนหรือสิ่งของที่นำมาเปรียบเทียบกับกัน เช่นตัวอย่าง

(10) แต่ในที่สุด คุณก็ของคุนย่านิจก็เอาชนะแสงตะวันได้ (胜过阳光)

(11) หนูเล็กหรือเด็กหญิงวรรณวิมลเป็นเด็กคนเดียวในตำบลนั้นที่มีความเป็นอยู่ดีกว่าคนอื่น (好过其让人)

(12) พระชันษาของพระมเหสีก็จะน้อยกว่าหม่อมฉัน (比我小)

ในประโยค (10) เปรียบเทียบ “คุนก็” กับ “แสงตะวัน” ในบทกริยา “เอาชนะ...ได้” แสดงถึง “คุนก็” เหนือกว่า “แสงตะวัน” ส่วนประโยค (11) เปรียบเทียบ “ความเป็นอยู่” ของหนูเล็กกับ

คนอื่น คำว่า “ดี” ในโครงสร้าง “ดีกว่า” มีความหมาย [+ทางบวก] ส่วนในประโยค(12) คำคุณศัพท์ “น้อย” มีลักษณะของความหมายเป็น [+ทางลบ] ในภาษาจีนจึงไม่ใช่โครงสร้าง “V 过” แต่ในภาษาไทยยังคงใช้โครงสร้าง “คำคุณศัพท์+กว่า” กล่าวคือ “น้อยกว่า”

2.4 กำจัดข้อผูกมัดต่าง ๆ และปล่อยให้มืออิสระ

โครงสร้าง “V 过” ของภาษาจีนในความหมายนี้นั้น ในภาษาไทยจะใช้คำที่แตกต่างกันออกไป ดังตัวอย่าง

(13) ฉันเจอนทางแก้เสียแล้ว ดังนั้น เรื่องอะไรฉันจะปล่อยให้ผ่านเลยไป (放过)

(14) แต่ถ้าเราคบกันแบบนี้ วันหนึ่งเกิดขึ้นทำอะไรให้เธอไม่พอใจขึ้นมา เธอนั้นแหละจะโกรธและไม่ยอมให้อภัยฉันเลย (饶过我)

ในประโยค (13) ภาษาไทยใช้คำว่า“ปล่อย...ผ่านเลยไป” แทนภาษาจีนที่ใช้ “放过” ในส่วนบทกรรมได้ถูกละไว้ คือ “หนทางแก้เสีย”เป็นคำนามที่เป็นนามธรรม (โครงสร้างนี้สามารถใช้คำนามที่เป็นรูปธรรมได้ เช่น ปล่อยเขาไป เป็นต้น) ส่วนประโยค (14) ภาษาไทยใช้คำว่า“ให้อภัย”แทนภาษาจีนที่ใช้ “饶过” ส่วนบทกรรม “ฉัน” เป็นคำสรรพนามแสดงถึงตัวผู้พูด

2.5 สามารถกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้

ภาษาไทยใช้โครงสร้าง “พ้น/รอด...ได้” เพื่อแสดงความหมายนี้ ส่วนบทกรรมของประโยคนั้นอาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ หากปรากฏบทกรรมในประโยค “ได้” จะอยู่ด้านหลังบทกรรม หากในประโยคไม่มีบทกรรม “ได้”จะอยู่ด้านหลัง“พ้น/รอด” ดังตัวอย่าง

(15) การวางแผนทำให้สามารถคาดการณ์และผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ (渡过难关)

ในประโยค (15) คำกริยา“ผ่านพ้น”มีลักษณะของความหมายคือ [+ผ่านพ้นหรือเอาชนะ] และในส่วนบทกรรมคำว่า “อุปสรรคต่าง ๆ ” จะมีลักษณะคือเป็นคำนามที่เป็นนามธรรมแสดงถึงอุปสรรค ความยากลำบาก เป็นต้น

โดยสรุปแล้วความหมายของโครงสร้าง“คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过”

ในภาษาจีนและโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันในภาษาไทยมีความเหมือนและต่างกันดังตารางด้านล่าง

ตาราง1:ตารางการเปรียบเทียบความหมายของโครงสร้าง“คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง”

ทิศทาง 过”กับโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันในภาษาไทย

โครงสร้าง“คำกริยา+ หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” ความหมายเดิมและ ความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป	โครงสร้าง“คำกริยา+หน่วยเสริม กริยาบอกทิศทาง 过”ในภาษาจีน	โครงสร้างที่คล้ายคลึงกันในภาษาไทย
1.ผ่านหรือเดินทางผ่าน	v 过	vผ่าน
2.ข้ามจากข้างหนึ่งไปอีกข้าง หนึ่ง	v 过	vข้าม
3.ลอดทะลุผ่าน	v 过	vผ่าน
4.เคลื่อนที่แบบสมมุติ	v 过	vผ่าน
5.เปลี่ยนทิศทาง	v 过	1.หมุนกลับ:“วกกลับ/วกกลับไป” (v 回来/回去) 2.ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเคลื่อนไหวออกห่าง จากร่างกาย:“Vออกไป” (v 出去) 3.เคลื่อนที่เข้าหาผู้พูดหรือเคลื่อนออกจากผู้ พูด:“Vมา/ไป” (v 来/去)

6.เกินกว่าหรือเหนือกว่า	v 过	1.เกินกว่าหรือเหนือกว่ากำหนดหรือมาตรฐาน: “Vเลย/เพลิน/เกิน” 2.สิ่งหนึ่งเหนือกว่าหรือเด่นกว่าอีกสิ่งหนึ่งที่นำมา เปรียบเทียบ: “เอาชนะ...ได้” และ “Adj.+กว่า”
7.กำจัดข้อผูกมัดต่าง ๆ และ ปล่อยให้มีอิสระ	v 过	“ปล่อยไป” (放过), “ให้อภัย” (饶过)
8.สามารถกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ได้	v 过	“พ้น/รอด...ไป/มาได้” (v 过/脱... (去/来) 可以)

๔. บทสรุป

โครงสร้าง “คำกริยา+หน่วยเสริมกริยาบอกทิศทาง 过” ในภาษาจีนนั้นเมื่อดูตามความแตกต่างของคำกริยาที่อยู่ในโครงสร้างนี้ รวมถึงบทประธานและบทกรรม (โดยเฉพาะบทกรรม) ที่เข้าคู่กับโครงสร้างนี้ได้ จะสามารถแบ่งได้เป็น 11 ความหมาย ซึ่งทั้ง 11 ความหมายนี้สามารถแบ่งคร่าว ๆ ได้เป็นความหมายเดิมและความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป ในความหมายเดิมนั้นภาษาไทยใช้ “ผ่าน” แทนความหมายสองความหมายคือผ่านหรือเดินทางผ่านและลอดทะลุผ่าน ส่วนความหมายข้ามจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ภาษาไทยจะใช้โครงสร้าง “ข้าม” ส่วนในความหมายที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ภาษาไทยจะใช้คำที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละความหมาย เช่น ในความหมายเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งมีในด้านใดด้านหนึ่งดีกว่าหรือเหนือกว่าอีกสิ่งหนึ่ง ภาษาไทยมีโครงสร้างที่ใช้สองแบบ คือ ถ้าหน้า “过” เป็นคำกริยาจะใช้โครงสร้าง “คำกริยา...ได้” หากหน้า “过” เป็นคำคุณศัพท์จะใช้โครงสร้าง “คำคุณศัพท์+กว่า” เป็นต้น